

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การอยู่รวมกันเป็นสังคมของมนุษย์ทำให้เกิดความเชื่อ ศาสนา และพิธีกรรมประจำกลุ่ม ประจำเผ่า เพื่อก่อให้เกิดความมั่นใจในการดำเนินชีวิต ที่ต้องอยู่ท่ามกลางปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ที่มนุษย์ในสมัยนั้นยังหาคำตอบที่ชัดเจนไม่ได้ แต่มนุษย์เรียนรู้จากประสบการณ์ของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นและมีผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์เอง ต่างกรรม ต่างวาระกัน มนุษย์จึงจำเป็นต้องหา จุดอ้างอิง เพื่อที่จะทำนาย หรือคาดการณ์ ของปรากฏการณ์ที่มีพลังอันลึกลับ ยิ่งใหญ่ เช่น การเกิด พายุร้าย พายุผ่า น้ำหลาก หรือความแห้งแล้งเกินไป มนุษย์จึงสร้างบุคลาธิษฐาน หรือการสมมุติให้พลัง ลึกลับนั้นมีตัวตนขึ้นมา เป็นเทพเจ้าที่บันดาลให้ทุกอย่างเกิดขึ้นในห้วงเวลาต่างๆ กัน ดังนั้น การ เคารพบูชาเทพเจ้า ทำให้เทพเจ้าพอใจ เป็นต้นกำเนิดของลัทธิพหุเทวนิยม ที่เชื่อว่าเทพเจ้า สามารถ บันดาลได้ทั้งความสุข และความทุกข์ให้กับมวลมนุษย์ ได้มีการจดบันทึก เรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ เกิดขึ้นในแต่ละครั้ง เป็นความรู้ เป็นตำนาน เป็นสถิติเล่าสืบกันมา พร้อมทั้ง มีการคาดคะเนว่า เหตุการณ์นั้นๆ จะบังเกิดขึ้นอีกหรือไม่ นั่นคือภูมิปัญญาของมนุษย์ ในการเรียนรู้ความสัมพันธ์ของ เหตุการณ์ในอดีต ปัจจุบัน และการคาดคะเนถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้นการ พยากรณ์ การคาดการณ์ หรือการทำนายจึงเป็นความรู้อีกด้านหนึ่งที่อยู่ควบคู่กับอารยธรรมของสังคม มนุษย์มาช้านาน

ศาสตร์แห่งการพยากรณ์มีวิวัฒนาการมาจากอารยธรรมเมโสโปเตเมีย แถบลุ่มแม่น้ำ ไทกริส ยูเฟรติส ซึ่งเป็นชนชาติแรกที่ใช้ความรู้เรื่องการพยากรณ์ ในชีวิตประจำวัน ด้วยการสังเกต การเคลื่อนที่ของดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ และดวงดาว ซึ่งมีวิถีกะของการโคจรที่ต่างกัน ชาวบาบิโล เนียนโบราณในดินแดนแถบนี้ จัดเป็นชนเผ่าที่มีความรู้ในเรื่องดาราศาสตร์ เป็นพวกแรกที่นำระบบ ๗ วันมาใช้ โดยให้วันขึ้นต้นด้วย ดวงอาทิตย์ ถัดมาเป็น ดวงจันทร์ และตามด้วยดาวพระเคราะห์ที่มี ระยะเวลาโคจรไล่เรียงกันไปตามลำดับ ในปีคริสตศักราช ๓๒๑ จักรพรรดิคอนสแตนไทน์ ได้ทรงออก พระราชกฤษฎีกาให้ใช้ช่วงเวลาแบบสัปดาห์ กำหนดให้ วันอาทิตย์เป็นวันแรกของสัปดาห์^๑

^๑ดร.วินัย พงศ์ศรีเพียร,วันวาร กาลเวลา แลนานาศักราช, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์-โสภารการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๓-๑๔.

ความเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลต่างๆ เกิดเป็นวัฏจักรอย่างสม่ำเสมอ เป็นผลมาจากการที่โลกหมุนรอบดวงอาทิตย์ครบหนึ่งรอบ เป้าหมายหลักในการพยากรณ์ คือพยากรณ์ฤดูกาลที่เหมาะสมกับการเพาะปลูก หรือเก็บเกี่ยวพืชผล อย่างเช่นชาวอียิปต์โบราณรอคอยการปรากฏขึ้นของดาวฤกษ์ซิริอุส (Sirius) ซึ่งบ่งบอกว่า น้ำในแม่น้ำไนล์เริ่มหลาก และเป็นการเริ่มต้นปีใหม่ของการทำเกษตรกรรม ดาวฤกษ์ซิริอุสปรากฏขึ้นทุก ๓๖๕ วัน^๒ หรือการโคจรของพระจันทร์ในคืนวันเพ็ญจะก่อให้เกิดแรงดึงดูดของน้ำมากกว่าและถ้าโคจรเข้ามาในกลุ่มดาวฤกษ์ที่อยู่ในราศีธนู น้ำ ก็อาจก่อให้เกิดอุทกภัย หรือน้ำหลากได้ นักเดินทางในสมัยโบราณจะยึดตำแหน่งของดาวเหนือเป็นหลัก เพราะยังไม่มีเข็มทิศใช้ ต่อมาความรู้ด้านนี้ได้สืบทอดมาสู่ชาวเคลเดีย และแพร่หลายไปสู่กรีก (ต่อมา) และโรมันมีการเริ่มทำปฏิทิน แผนที่การโคจรของดาวพระเคราะห์ในรัชสมัยของจักรพรรดิจูเลียสซีซาร์ โดยกำหนดให้ เดือนต่างๆ มี ๓๑ วัน กับ ๓๐ วัน สลับกันไป เว้นแต่เดือนกุมภาพันธ์ให้มีเพียง ๒๙ วัน ถ้าเป็นปีอธิกสุรทินจึงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งวันเป็น ๓๐ วัน จนถึงสมัยของจักรพรรดิออกัสตัสซีซาร์ได้ทรงปรับปรุงปฏิทินของชาวอียิปต์ซึ่งเป็นแบบจันทรคติให้เข้ากับแบบจูเลียน โดยทรงลดเดือนกุมภาพันธ์ลงเหลือ ๒๙ วัน แล้วนำไปเพิ่มในเดือนสิงหาคม ซึ่งเดิมมี ๓๐ วัน ให้เป็น ๓๑ วัน การพัฒนาความรู้ในด้านดาราศาสตร์ และโหราศาสตร์มีมากขึ้น และแพร่หลายไปทั่วยุโรป^๓

Aristotle (อริสโตเติล)^๔ นักปราชญ์ชาวกรีก (๓๘๔-๓๒๒ ปี ก่อน ค.ศ.) มีข้อพิสูจน์ที่ทำให้เชื่อว่าโลกมีรูปร่างกลม และ เชื่อว่าโลกเป็นศูนย์กลางของเอกภพ และเชื่อว่าการส่งพลังงานจากดวงดาวมาสู่โลก โดยสังเกตจากการเกิดอุปราคา คือ เมื่อโลกอยู่ระหว่างดวงอาทิตย์และดวงจันทร์เงาของโลกบน ดวงจันทร์จะเป็นส่วนโค้งเสมอ Aristotel อธิบายว่า โลกอยู่นิ่งเป็นศูนย์กลางของจักรวาลมีดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดาวเคราะห์ และดาวฤกษ์ทั้งหลาย โคจรรอบโลก

Ptolamy (ปโตเลมี) นักปราชญ์ และนักปรัชญาแห่งอเล็กซานเดรีย ประเทศอียิปต์^๕ ได้เขียนตำราโหราศาสตร์ถึง ๔ เล่มชื่อ Tetrabiblos (เตตราบีโบลอส)^๖ ซึ่งถือเป็นรากฐานของโหราศาสตร์ตะวันตก โดยมีการกล่าวถึงจักรวาล และโลก ตลอดจนถึงดาวพระเคราะห์ที่เป็นบริวาร

^๒ดร.วินัย พงศ์ศรีเพียร, วนวาร กาลเวลา แลนานาศักราช, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์-โสภารการพิมพ์, ๒๕๕๒), หน้า ๒๓-๒๔.

^๓ประพันธ์ เตชะกุล, ดาราศาสตร์และอวกาศ, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๑๒.

^๔Sandra Shulman, *The Encyclopedia of Astrology*, (London: Published by The Hamlyn Publishing Group Limited, 1976), p.32.

^๕ ผ.ศ.ดร. สรกานต์ ศรีทองอ่อน, พุทธจักรวาล, (กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, ๒๕๕๘), หน้า ๒๒.

^๖J.M.Ashmand, *Claudius Ptolemy Tetrabiblos*, (America: Published by The Astrology Centre of America), p. 3-7.

ของโลก เช่น ดวงจันทร์ และ ดาวพระเคราะห์ดวงอื่นๆ ที่มีวงโคจรเป็นวงกลมซ้อนกันไปเป็นลำดับตามระยะที่อยู่ใกล้ หรือไกลจากโลก

ในประเทศอินเดียความรู้ทางดาราศาสตร์ และโหราศาสตร์ มีมาตั้งแต่ยุคพระเวท หรือยุคไตรเพท^๗ หมายถึง ความเป็นอยู่ในระยะเวลาที่ชาวฮินดูได้แต่งคัมภีร์พระเวทขึ้นคิดเป็นระยะเวลา ๑,๕๐๐-๖๐๐ ปี ก่อนคริสตกาล ครอบคลุมระยะเวลาแห่งการตั้งถิ่นฐานของชาวอารยัน รวมทั้งเวลาที่มีการขยายตัวและการเผยแพร่วัฒนธรรมและอารยธรรมของมนุษยชาติ โดยเฉพาะคัมภีร์พระเวทชื่อฤคเวท เป็นของเก่าที่สุด ไม่อาจรู้ได้ว่าเขียนขึ้นเมื่อไร ฤคเวทเขียนเป็นบทกลอน ประมาณ ๑,๐๑๗ บท ส่วนมากกล่าวถึงพระเป็นเจ้า ศาสนา และสังคมของชนชาติอารยันเป็นที่ยอมรับของนักปราชญ์ตะวันออก และตะวันตก ยุคพระเวทก็ถูกจำกัดตั้งแต่วันที่พระเวทเกิด จนถึงยุคของภควัดคีตา วัฒนธรรมพระเวทเจริญมาก มีอิทธิพลครอบงำสังคมของชาวอินเดีย

วรรณกรรมพระเวทที่สำคัญอีกเล่มหนึ่ง ที่ได้มีการพัฒนาขึ้นมาเพื่อช่วยให้การใช้คัมภีร์พระเวทมีประสิทธิภาพมากขึ้น คือ เวทางคะ มีจำนวน ๖ เรื่อง มีเรื่องหนึ่งเรียกว่า โยติษ (Jyotish) เป็นร้อยกรอง มีประมาณ ๔๐ โสลก กล่าวถึง พระอาทิตย์ พระจันทร์ และนัก্ষัตร (กลุ่มดาวฤกษ์) ทั้ง ๒๗ กลุ่ม^๘ ซึ่งพวกพราหมณ์ต้องศึกษาโดยเฉพาะ หลักการที่ใช้ในการพยากรณ์ก่อนสมัยพุทธกาลนั้น มีรากฐานมาจากความเชื่อในสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ เชื่อในองค์เทพเจ้าประจำผืนดิน ท้องฟ้า แม่น้ำ ว่าสามารถดลบันดาลให้เกิดเหตุการณ์ทั้งในทางที่ดี และในทางที่ส่งความเสียหาย เพราะมนุษย์ในสมัยนั้น ยังไม่มีความรู้ที่ดีพอเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของธรรมชาติ เช่น การเกิดฟ้าผ่า ฟ้าร้อง พายุกระหน่ำ แผ่นดินไหว น้ำหลากท่วม ภูเขาไฟระเบิด ฯลฯ จึงยกทุกอย่างให้เป็นการกระทำของเทพเจ้า มีการสร้างบุคลาธิษฐาน เป็นรูปเคารพ และมีความเชื่อว่าหากทำให้เทพเจ้าพึงพอใจ เหตุการณ์ร้ายแรงก็จะไม่บังเกิด อันเป็นที่มาของการเซ่นสรวงบูชา เป็นจุดกำเนิดของลัทธิเทวนิยม โดยมีผู้ที่สามารถติดต่อกับเทพเจ้าได้คือ พราหมณ์เพราะมีความเชื่อว่าตนนั้นมีกำเนิดมาจากปากของพรหม^๙ จึงเป็นผู้ที่สามารถติดต่อกับเทพเจ้าได้ พราหมณ์จึงได้รับการยกย่องในฐานะทางวรรณะว่าเป็นวรรณะที่สูงที่สุด รองลงมาคือกษัตริย์ พราหมณ์จึงมีหน้าที่ให้คำแนะนำ ให้ความรู้ ประกอบพิธีที่ศักดิ์สิทธิ์ให้คำปรึกษา ให้การพยากรณ์ถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นกับพระมหากษัตริย์และบ้านเมืองตามความรู้ที่ตนมีความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดต่อๆ กันมาจึงกลายมาเป็นคัมภีร์ที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นบทสวด ซึ่งได้รับการยกย่องและปฏิบัติสืบต่อกันมา

^๗ สนิท ศรีสำแดง, **ปรัชญาเถรวาท**, (กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๘.

^๘ Anthony Philip Stone, **Hindu Astrology ;Myth,Symbols and Realities**, (India: Select Book, 1981), p. 174.

^๙ ที.ปา. (ไทย) ๑๑/๑๑๓/๘๔.

จะเห็นได้ว่า ศาสตร์ที่เกี่ยวกับการศึกษาในเรื่องของโหราศาสตร์ และดาราศาสตร์ ได้มีมาแต่โบราณกาล นอกจากนั้นวิชานี้ยังถูกจัดไว้ให้เป็นวิชาบังคับที่ผู้ปกครองหรือกษัตริย์ ต้องเรียนรู้ในศิลปะศาสตร์ ๑๘ ประการอันประกอบด้วย

๑. สูติ หมายถึงความรู้ทั่วไป
๒. สัมมติ ความรู้เกี่ยวกับกฎ ธรรมเนียม
๓. สังขยา การคำนวณ
๔. โยคยันตร์ การช่าง, การเครื่องยนต์
๕. นิติ นิติศาสตร์ ความรู้ในด้านกฎหมาย
๖. วิเสสิกา ความรู้การให้เกิดมงคล
๗. คันธัพพา วิชาร้องรำ ดุริยางค์ศิลป์
๘. คณิกา วิชาบริหารร่างกาย
๙. ธนูปเพทา วิชายิงธนู
๑๐. ปุราณา โบราณคดี
๑๑. ติกิจฉา วิชาการแพทย์
๑๒. อิติहासा ตำนานหรือประวัติศาสตร์
๑๓. โชติ ดาราศาสตร์
๑๔. มายา ตำราพิชัยสงคราม
๑๕. ฉันทส การประพันธ์
๑๖. เกตุ วิชาพุด
๑๗. มันทา วิชารำยมนตร์
๑๘. สัททา วิชาไวยากรณ์^{๑๐}

พระพุทธศาสนาอุบัติขึ้นในขณะที่ศาสนาพราหมณ์กำลังเจริญรุ่งเรือง พระพุทธองค์ผู้ทรงเป็นศาสดาจึงต้องนำหลักของความจริงอันประเสริฐ ๔ ประการ มาเผยแผ่ให้ทราบทั่วกัน ทุกอย่างนั้นเกิดขึ้นเพราะเหตุและปัจจัยที่สนับสนุนสืบเนื่องกันมายาวนาน ไม่ใช่อำนาจของเทพพรหมที่จะดลบันดาลให้เกิด ดังนั้นพระพุทธองค์จึงไม่ส่งเสริมให้เชื่อถือในคำพยากรณ์ และไม่ทรงสนับสนุนให้พระภิกษุม่าฝึกฝน เชื่อถือ ศึกษาเล่าเรียนหรือสั่งสอนให้ผู้อื่นรู้ตามในวิชาเหล่านี้ ทรงเล็งเห็นว่าไม่เหมาะสมกับวัตรปฏิบัติของผู้ทรงศีล เรื่องราวในชีวิตของมนุษย์นั้นคือ กรรมซึ่งเป็นของเฉพาะบุคคลใครกระทำไว้เช่นไร ผลที่เกิดตามมาก็เป็นเช่นนั้น ทรงสั่งสอนให้เวไนยสัตว์เข้าใจในเรื่องของกรรมและการให้ผลของกรรม ดังจะกล่าวพอสังเขป ดังนี้

^{๑๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์, หน้า ๓๙๐.

กรรม แปลตามศัพท์ หมายถึง การงาน หรือการกระทำ แต่ในทางธรรมต้องจำเพาะลงไปว่าหมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา หรือการกระทำที่เป็นไปด้วยความตั้งใจ^{๑๑} ว่าโดยสาระ กรรมคือเจตนา หรือเจตนาอันเองเป็นกรรม ดังพระพุทธพจน์ที่ปรากฏในพระไตรปิฎกว่า “ภิกษุทั้งหลาย เพราะอาศัยเหตุนี้ว่า เรากล่าวเจตนาว่าเป็นตัวกรรม บุคคลคิดแล้วกระทำกรรมด้วยกาย วาจา ใจ”^{๑๒} ในกรรมทีปนี กล่าวไว้ว่า สิ่งที่สัตว์ บุคคลทั้งหลายกระทำต่างๆ นั้นเอง เรียกว่า **กรรม** แยกเป็นประเภทออกได้ ดังนี้

เป็นกุศล	เรียกว่า	กุศลกรรม
เป็นอกุศล	เรียกว่า	อกุศลกรรม
กระทำทางกาย	เรียกว่า	กายกรรม
กระทำทางวาจา	เรียกว่า	วจีกรรม
กระทำทางใจ	เรียกว่า	มโนกรรม ^{๑๓}

ในความเข้าใจทั่วๆ ไปถ้าพูดถึง เรื่องกรรม มักจะเป็นไปในทางลบ เช่น กรรมของเขาที่ต้องมาลำบากขนาดนี้ แต่ถ้าคนไหนประสบโชคดี คนก็มักจะพูดกันว่า “บุญของเขาแท้ๆ ถึงได้ร่ำรวยมหาศาล” ไม่มีใครพูดว่าเพราะกรรมดีมาส่งผลให้เขาร่ำรวยมั่งมีศรีสุข แสดงให้เห็นว่า ในสังคมของชาวพุทธ ยังมีความไม่เข้าใจในประเภทของกรรม ทั้งที่เป็นกุศล และอกุศล ประกอบกับการให้ผลของกรรม

การกระทำหรือกรรมจะไม่เปลี่ยนไป เมื่อทำสิ่งใดไว้ ย่อมได้รับผลของสิ่งนั้น กลับมาอธิบายได้ตามกฎแห่งกรรม ซึ่งในพระพุทธศาสนาแยกพิจารณาออกเป็น ๒ ประเด็น คือ

๑. กฎธรรมชาติ คือกฎแห่งเหตุผล พระพุทธศาสนาปฏิเสธพระเจ้าเป็นผู้สร้างโลกและสากลจักรวาล ถือว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของธรรมชาติ มีเหตุและปัจจัยสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทฤษฎีนี้ทางพระพุทธศาสนาเถรวาทอธิบายได้ด้วยหลักของปัจจัยการหรือปัจจัยสมุปบาท โดยแสดงออกเป็น ๒ ท่อน คือ ท่อนแรกแสดงกระบวนการเกิด เรียกว่า สมุทยวาร และถือว่าการแสดงตามลำดับ จึงเรียกว่า อนุโลมปัจจัยสมุปบาท ท่อนหลังแสดงกระบวนการดับ เรียกว่า นิโรธวาร และถือว่าการแสดงย้อนลำดับ จึงเรียกว่า ปฏิโลมปัจจัยสมุปบาท โดยพระพุทธพจน์ที่แสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างทั้งสองอย่าง เป็นหลักกลางๆ ไม่ระบุหัวข้อปัจจัย คือ “เพราะเหตุนี้เมื่อสิ่งนี้มีสิ่งนี้จึงมี

^{๑๑} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๔, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ธนัทธการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๓-๔.

^{๑๒} อัง.ฉก. (ไทย) ๒๒/๖๓/๕๗๗.

^{๑๓} พระพรหมโมลี (วิลาส ญาณวโร), **กรรมทีปนี**, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, ๒๕๔๕), หน้า ๒๒.

เพราะสิ่งนี้เกิดขึ้นสิ่งนี้จึงเกิดขึ้น เพราะสิ่งนี้ไม่มีสิ่งนี้จึงไม่มี เพราะสิ่งนี้ดับสิ่งนี้จึงดับ”^{๑๔} และมีที่แสดงแบบเจาะจงระบุชื่อหัวข้อปัจจัยต่างๆ สืบทอดต่อกันโดยลำดับเป็นกระบวนการ มีองค์ประกอบ ๑๒ ประการ โดยหลักปฏิจสุมุปาบทนี้ แยกวงจรตามหน้าที่ได้ ๓ พวก คือ กิเลส กรรม และวิบาก เปรียบเหมือนส่วนทั้งสามของกงล้อ ที่เมื่อประกอบกันแล้ว ทำให้โลกหมุนไป เรียกว่า “วัฏฏะ ๓”^{๑๕} มีรายละเอียด คือ

๑.๑ อวิชชา ตัณหา อุปาทาน เป็น **กิเลส** คือตัวสาเหตุผลักดันให้คิดปรุงแต่งกระทำการต่างๆ เรียกว่า กิเลสวัฏฏ์

๑.๒ สังขาร ภพ เป็น **กรรม** คือกระบวนการกระทำหรือกรรมทั้งหลาย ที่ปรุงแต่งชีวิตให้เป็นไปต่างๆ เรียกว่า กรรมวัฏฏ์

๑.๓ วิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา เป็น **วิบาก** คือสภาพชีวิตที่เป็นผลแห่งการปรุงแต่งของกรรม และกลับเป็น ปัจจัยเสริมสร้างกิเลสต่อไปได้อีก เรียกว่า วิบากวัฏฏ์^{๑๖}

วัฏฏะทั้ง ๓ นี้หมุนเวียนต่อเนื่องเป็น ปัจจัยอุดหนุนแก่กัน ทำให้วงจรแห่งชีวิตดำเนินไปไม่ขาดสายวงจรของปฏิจสุมุปาบทนี้แสดงให้เห็นว่า สิ่งทั้งหลายไม่ได้มีอยู่ด้วยตัวของมันเอง แต่มีเหตุและปัจจัยที่สนับสนุนสืบเนื่องกันอยู่

๒. กฎแห่งกรรมในฐานะเป็นกฎทางศีลธรรม คือกฎธรรมชาติที่ครอบคลุมเฉพาะสิ่งที่มีชีวิตที่เป็นสัตว์โลกเท่านั้น ไม่ได้หมายรวมถึงพืช หรือสิ่งที่ไม่มีชีวิต เพราะกฎทางศีลธรรมนี้ ต้องมีเจตนาในการประกอบกรรม และกรรมจะส่งผลให้ปรากฏทั้งกรรมดี และกรรมชั่วที่บุคคลเป็นผู้กระทำ

ในทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้นถือว่าโลกดำเนินไปตามกฎแห่งกรรม ดังปรากฏในวาสุเดฐสูตรว่า “สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม”^{๑๗} และในจุฬามมวิภังคสูตร พระพุทธองค์ตรัสว่า “กัมม สตุเตวิภังคิ ยทิท หินุปณฺธิตตาย”^{๑๘} แปลว่า “กรรม ย่อมจำแนกสัตว์ ให้เลวและประณีต

^{๑๔} ส.นิ. (ไทย) ๑๖/๖๑-๖๒/๑๑๖-๑๑๘, พ.อุ. (ไทย) ๒๕/๓/๑๗๔.

^{๑๕} วัฏฏะ ๓ เป็นมติรุ่นอรธกถา ที่ถือได้ว่าเป็นการอธิบายปฏิจสุมุปาบทแบบเข้าใจง่าย ๆ จะเป็นการแสดงสังสารวัฏฏ์แบบชาวบ้านก็ว่าได้ เช่น เมื่อมีกิเลสอยากได้ จึงทำกรรมให้ได้สิ่งมาเสพเสวย ได้รับวิบากคือเวทนาที่เป็นสุข จึงเกิดกิเลสอยากได้ยิ่งขึ้นไป และได้รับวิบากต่อไปอีก หรือ เมื่ออยากได้ และทำกรรมให้ได้มา แต่มาสมใจไม่ได้วิบากคือเวทนาที่เป็นทุกข์ ทำให้เกิดกิเลสคือโทสะ จึงทำกรรม แล้วได้รับวิบากไปอีกแบบหนึ่ง ดังนี้ เป็นต้น, อ้างใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**, พิมพ์ครั้งที่ ๓๓, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวแอนโดโฮม จำกัด, ๒๕๕๕), หน้า ๑๗๗.

^{๑๖} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**, หน้า ๑๗๖.

^{๑๗} พ.สุ. (ไทย) ๒๕/๖๖๐/๖๕๔.

^{๑๘} ม.อุ. (บาลี) ๑๔/๕๘๑, ๕๙๖/๓๗๖, ๓๘๕.

ต่างกัน”^{๑๙} จากพระพุทธรูป แสดงให้เห็นว่า กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้ดีหรือชั่วต่างๆ กันไป จึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่า กฎแห่งกรรมนั้นเป็นกฎที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ ไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งใดทั้งสิ้น ไม่เลือก บุคคล เวลา หรือสถานที่ในการส่งผล ทั้งกรรมดีและกรรมไม่ดี ดังนั้น กรรมจึงเป็นกฎของโลก เป็นกฎสากลที่ใช้อธิบายถึงเหตุการณ์ต่างๆ ได้

พระพุทธรูปจึงไม่ทรงสนับสนุนให้เชื่อถือในการพยากรณ์ (ทำนาย) หรือการคาดการณ์ที่ไม่อยู่ในกรอบแห่งเหตุ และผล แต่ให้ความเข้าใจถูกต้องในเรื่องของกรรมอันประกอบด้วยเจตนาของผู้กระทำ และการให้ผลของกรรม การพยากรณ์ที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทนั้นเป็นการพยากรณ์ของพระพุทธรูป เป็นการชี้ชัดให้เห็นถึงเหตุคือการประกอบกรรมดี เช่น การบำเพ็ญบารมีครบถ้วนทั้ง ๓๐ ทศของพระพุทธรูป ผลคือการได้มาซึ่งมหาปรีสลักษณะ และได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า สิ่งนี้คือความเชื่อที่มีรากฐานมาจากศาสนา จะเห็นได้ว่า ในสังคมของมนุษย์นั้น ความเชื่อ ศาสนา และพิธีกรรมจะดำเนินไปด้วยกัน เพราะเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ที่จะทำให้ตนเองมีความสุข มีความสบายใจเป็นอันดับแรก เมื่อไรที่มนุษย์ต้องอยู่ในภาวะที่ต้องเสี่ยง ผจญกับความยากลำบาก ภาวะที่จิตใจไม่มั่นคง ศาสนา และพิธีกรรมจะเข้ามามีบทบาทในการบำรุงรักษาจิตใจ ให้เข้าสู่ภาวะปกติ ซึ่งมีรูปแบบ และพิธีการที่แตกต่างกันไปในแต่ละวัฒนธรรม เช่น การทำพิธีแห่นางแมวเพื่อขอให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล หรือ การไปรับคำปรึกษาจาก “หมอดู” ทำพิธีบนบานศาลกล่าวต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเทพยดา เพื่อให้เหตุการณ์ร้ายไม่มาบังเกิดกับตนเอง จะเห็นได้ว่ารูปแบบ พิธีการหรือพิธีกรรมเหล่านี้ อาศัยความเชื่อเป็นพื้นฐาน ประกอบกับความรู้ที่ตนเองมี หรือจากประสบการณ์ที่บอกต่อๆ กันมา ดังนั้นผู้ที่เป็นเจ้าพิธี หรือหมอดู ที่ให้คำพยากรณ์จึงสมควรที่จะต้องมีความรู้ที่ถูกต้อง มีรูปแบบของการดำเนินการที่สมเหตุสมผลต้องมีความรับผิดชอบต่คำพูด และการกระทำของตน

โหราศาสตร์เป็นวิทยาการฝ่ายศิลปะอย่างหนึ่งโดยสมบูรณ์ เนื้อแท้ของโหราศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของศิลปศาสตร์ อาศัยความรู้ส่วนใหญ่ในทางธรรมชาติวิทยาอันเนื่องมาจากดาราศาสตร์และภูมิศาสตร์ ประกอบกับสถิติและจดหมายเหตุเชิงประวัติศาสตร์เป็นสาระสำคัญในการให้คำพยากรณ์

ผศ.ร.ท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ^{๒๐} กล่าวในเรื่อง กรรมกับโหราศาสตร์ ไว้ว่า โหราศาสตร์คือ วิชาว่าด้วยการทำนายชีวิตโดยวิธีการคำนวณดูดาว การโคจร และราศีของดาว ซึ่งกว่าจะถึงขั้นตอนของการทำนายนั้นมีขั้นตอนการดำเนินการที่เรียกว่า “ผูกดวง” หลายขั้นตอน เริ่มตั้งแต่หาเวลาเกิดของผู้ที่จะให้ทำนายที่เรียกว่า “เวลาตกฟาก” มาได้แล้วจึงนำไปหาเวลาเกิดตามหลักโหราศาสตร์

^{๑๙} ม.อ. (ไทย) ๑๔/๒๕๗/๓๕๖.

^{๒๐} บรรจบ บรรณรุจิ, กรรม กฎแห่งไขความลับของชีวิต เล่ม ๕ ตอนกรรมกับโหราศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: แคนนากราฟฟิค, ม.ป.ป.), หน้า ๓๑, ๓๔.

เวลาตกฟากจึงมีความสำคัญมาก เพราะเป็นตัวบอกถึงเส้นทางชีวิตว่าจะดีหรือไม่ดี และการศึกษาชีวิตคนตามวิธีการโหราศาสตร์ ก็จะเริ่มต้นในเวลานั้น ท่านได้ให้คำจำกัดความของ “เวลาตกฟาก” ไว้ว่า เป็นเวลาเกิดจากกรรม หรือ “กัมมชกาล” หมายถึงกรรมเป็นตัวกำหนดเวลาให้หลุดจากกรรมมารดา

พระยาปริรักษเวชการ^{๒๑} กล่าวในเรื่อง ความเชื่อและไม่เชื่อในวิชาโหราศาสตร์ไว้ว่าในเบื้องต้นไปเข้าใจเสียว่า ดาวเคราะห์นั้นมีอิทธิพลที่จะบันดาลให้เจ้าชตาประสบโชคดี และโชคร้ายได้ความเป็นไปในชีวิตของมนุษย์ย่อมขึ้นอยู่กับอิทธิพลของดวงดาวทั้งสิ้น ไม่มีทางที่ตนจะหลีกเลี่ยงได้ ไม่ว่าในทางดี หรือทางร้ายก็ตาม เมื่อมีความเข้าใจเช่นนี้แล้ว ฝ่ายที่เชื่อจนเกินไปก็จะปล่อยชีวิตให้เป็นไปตามยถากรรม ไม่ชวนชวาที่จะฉวยโอกาสเมื่อโชคอำนวย และไม่พยายามหลีกเลี่ยงหรือแก้ไขเหตุร้ายที่จะเกิดขึ้นให้บรรเทาลง ถือเสียว่าไม่มีอะไรจะช่วยให้ เพราะดวงดาวบังคับมาเป็นเช่นนั้น ฝ่ายที่ไม่เชื่อก็เห็นเป็นเรื่องเหลวไหล ดวงดาวจะมีอิทธิพลเหนือชีวิตมนุษย์ ถึงกับบันดาลให้เป็นไปได้ต่างๆ นั้น ไม่น่าจะเป็นไปได้ เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นจริง มนุษย์เราจะต้องพยายามทำกิจการงาน หรือ วังเต้น ค้าขาย หรือประกอบการอาชีพทำไมกัน เมื่อดวงดาวบันดาลได้แล้ว ถึงคราวโชคดีก็ควรจะได้มาเองโดยไม่ต้องวังเต้นหรือ ชวนชวาให้เสียเวลา หรือเมื่อถึงคราวโชคร้ายก็ไม่มีอะไรจะทำให้กลายเป็นอื่นไปได้ จะต้องเป็นไปตามโชคนั้นๆ ซึ่งตามที่เป็นจริงหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ โชคดี หรือร้ายของเราอยู่ที่การกระทำของเราต่างหาก คือ ถ้าเขาทำดี โชคดีจะเกิดแก่เขา ถ้าทำชั่ว โชคร้ายก็เกิด หาใช่เกิดเพราะอิทธิพลของดวงดาวไม่

ศาสตราจารย์ พิเศษ เสถียรพงษ์ วรรณปก^{๒๒} เป็นนักปราชญ์ผู้หนึ่ง กล่าวในเรื่อง ทรศนะเกี่ยวกับโหราศาสตร์ไว้ ว่า “ชีวิตมนุษย์มิได้ขึ้นอยู่กับโหราศาสตร์ เป็นเงื่อนไขอย่างเดียว มันย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขปัจจัยอีกมากมาย ...เงื่อนไขที่สำคัญที่สุดคือ กรรม (การกระทำ) ของคนๆนั้นเอง เขาทำทั้งกรรมดี และกรรมไม่ดีคละกันไป สิ่งเหล่านี้แหละมีแนวโน้มจะให้ผลในอนาคต ไม่ว่าดี หรือ ไม่ดี พูดอีกนัยหนึ่ง เราเป็นผู้กำหนดอนาคตเราเอง ถ้าต้องการให้ชีวิตเป็นไปอย่างใด ก็ต้องสร้างเงื่อนไขที่ดีๆ ไว้ให้มากแล้วอนาคตจะดีไปเอง ตรงข้ามถ้าสร้างแต่เงื่อนไขไม่ดี อนาคตก็เป็นไปตามนั้น คนเราถ้าไม่ชวนชวาพยายาม ปล่อยชีวิตไปตามยถากรรม ก็จะตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของฟ้าดิน แต่กรรมเท่านั้นที่เป็นตัวกำหนดอย่างแท้จริง นั่นคือเราต้องสร้างอนาคตของเราเอง คนที่พยายามพึ่งตัวเองด้วยการกระทำแต่ความดีถึงที่สุดแล้วย่อมอยู่เหนือโชคชะตา”

^{๒๑} พระยาปริรักษเวชการ, **หลักโหราศาสตร์ทั่วไป มูลฐานของโหราศาสตร์และประโยชน์ของการศึกษาโหราศาสตร์ มรดกแห่งโหรสยาม สมาคมโหรแห่งประเทศไทย**, (กรุงเทพมหานคร: มิตรสยามการพิมพ์, ๒๕๓๕), หน้า ๔-๕.

^{๒๒} เสถียรพงษ์ วรรณปก, “กรรมเหนือหมอดู”, **มติชน**, (๑๗ กันยายน ๒๕๔๙): ๖.

หลักการของพุทธศาสนาสอนให้มีศรัทธามีความเชื่อ ด้วยการใช้ปัญญาพิจารณาถึงเหตุผลอย่างแยบคาย ที่เรียกว่า โยนิโสมนสิการ ว่าสิ่งใดเป็นกุศลไม่มีโทษ เมื่อปฏิบัติตามแล้ว ตนเองไม่เดือดร้อน ผู้อื่นไม่เดือดร้อน วิญญูชน คือนักปราชญ์ไม่ติเตียนก็ควรปฏิบัติตามได้ หากสิ่งใดเป็นอกุศลมีโทษ เมื่อปฏิบัติตามแล้วตนเองก็เดือดร้อน ผู้อื่นก็เดือดร้อน วิญญูชนติเตียน ก็ควรละสิ่งนั้นเสีย ไม่ควรปฏิบัติ ศรัทธาเป็นสิ่งที่เบื้องต้นเพื่อช่วยอนุเคราะห์ผู้มีระดับสติปัญญายังไม่พร้อมที่จะเข้าถึงแก่นแท้ของพุทธศาสนา ต่อเมื่อได้พัฒนาระดับสติปัญญาถึงขั้นสูงสุดแล้ว ความเชื่อก็จะหมดหน้าที่ไปเอง กลายเป็นความรู้แจ้งเห็นประจักษ์จริง เข้าถึงพระนิพพานในที่สุดอันจะเป็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่ ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า

ตีหิ ภิกขเว ธมฺเมหิ สมณนาโค ปณฺธิโต เวทิตพฺโพ กตเมหิ ตีหิ อพฺยาปชฺเฌน กายกมฺเมน
อพฺยาปชฺเฌน วจิกมฺเมน อพฺยาปชฺเฌน มโนกมฺเมน อิมเอหิ โข ภิกขเว ตีหิ ธมฺเมหิ สมณนาโค
ปณฺธิโต เวทิตพฺโพ ...^{๒๓}

ภิกษุทั้งหลาย บุคคลประกอบด้วยธรรม ๓ ประการ พึงทราบว่าเป็นบัณฑิต ธรรม ๓ ประการ
อะไรบ้าง คือ กายกรรมที่ไม่มีความเบียดเบียน วชิกรรมที่ไม่มีความเบียดเบียน มโนกรรมที่ไม่
มีความเบียดเบียน บุคคลประกอบด้วยธรรม ๓ ประการ นี้แล พึงทราบว่าเป็นบัณฑิต^{๒๔}

นอกจากนี้ พระพุทธศาสนายังสอนเรื่องศรัทธาย่อยลงไปอีกคือ กัมมสัทธา เชื่อเรื่องกรรม
วิปากสัทธา เชื่อเรื่องผลของกรรม และกัมมัสสกตาสัทธา เชื่อว่าเราเป็นผู้ทำกรรม และได้รับผล
ของกรรมเอง มิใช่อ่านาจอพระผู้เป็นเจ้าบันดาล ให้เราเป็นนั่น เป็นนี่ นั่นคือเรารับผิดชอบการกระทำ
ของเรา^{๒๕}

ความสอดคล้องที่บังเกิดขึ้น คือ ระบบความเชื่อ ศาสนา พิธีกรรม และการพยากรณ์
การคาดการณ์เป็นวัฒนธรรมที่มนุษย์ในสังคมจะต้องมีถ้าความเชื่ออยู่บนรากฐานที่ดีมีเหตุผลไม่มงาย
เข้ากับหลักธรรมที่ดีในพระพุทธศาสนา ตามที่กล่าวมาแล้ว ก็จะมองเห็นว่า ความทุกข์หรือความ
หวาดหวั่นวิตกตลอดจนความกลัวมีที่มาเช่นไร จะกำจัดให้สิ้นไปได้อย่างไร ศาสนาจึงมีส่วนช่วยใน
การบำบัดจิตใจให้เข้าสู่สภาวะที่ดี

จากประเด็นข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะทำการศึกษาวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบ
ของความสัมพันธ์ในหลักการของวิชาโหราศาสตร์ซึ่งมีตัวชีวิต คือ ผู้ให้คำพยากรณ์ และผู้รับการ
พยากรณ์ ๑. มีผลบังเกิดขึ้นตามคำพยากรณ์นั้นหรือไม่ ทั้งด้านบวก และด้านลบในการดำเนินชีวิต

^{๒๓} อก.ติก. (บาลี) ๒๐/๔๔๗/๑๓๑.

^{๒๔} อก.ติก. (ไทย) ๒๐/๘/๑๔๖.

^{๒๕} พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ลิขิตธรรม เล่ม ๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลง-
กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๒๖๑.

๒ .การประกอบกรรมดี ตามหลักคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะช่วยให้พ้นจากความวิบัติ ที่จะบังเกิดขึ้นได้หรือไม่ ๓. เหตุผลตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทกล่าวไว้เช่นไร ในการที่บุคคลประกอบกุศลกรรมมาตลอด แต่กลับได้รับผลตอบแทนในทางลบ คำคมที่มักเห็นโดยทั่วไปกล่าวไว้ว่า “ทำดีได้ดีมีที่ไหน ทำชั่วได้ดีมีถมไป” เกิดขึ้นในสภาพของสังคมปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้วิชาโหราศาสตร์ และการพยากรณ์ได้กลายมาเป็นบริบทหนึ่งในทางเลือกของบุคคลไปแล้ว จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาถึงรูปแบบที่มีมาตรฐานในการให้คำพยากรณ์อย่างชัดเจน และสามารถที่จะนำคำพยากรณ์นั้น มาประยุกต์ปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดในการดำเนินชีวิต

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของการพยากรณ์ตามหลักวิชาโหราศาสตร์ไทย

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท

๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอถึงความสัมพันธ์ของการพยากรณ์มาใช้ในการดำเนินชีวิต โดยมีความสอดคล้องกับกฎแห่งกรรมในพระพุทธศาสนา

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาไว้ ๓ ด้าน ได้แก่

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา จะศึกษาในเรื่องของกรรม และการให้ผลของกรรม ตามหลักของพระพุทธศาสนาเถรวาท ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ส่วนในวิชาโหราศาสตร์ไทย จะศึกษาถึงหลักการ และรูปแบบในการให้คำพยากรณ์ของผู้ที่เป็นโหรกับบุคคลผู้มารับการพยากรณ์จะมีผลต่อการดำเนินชีวิตเช่นไร

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านเอกสารจะใช้เอกสารที่เป็นสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประกอบด้วยเอกสารเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา หนังสือพุทธธรรม รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารที่เกี่ยวกับโหราศาสตร์ ได้แก่ ตำราโหราศาสตร์ต่างๆ เช่น โหราศาสตร์ไทยฉบับสมบูรณ์ ของ หลวงวิศาลดรุณกร, ความรู้เกี่ยวกับโหราศาสตร์ไทย ของพระยา-บริรักษ์เวชการ, โหราศาสตร์ปริทรรศน์ ของ อาจารย์เทพย์ สาริกบุตร รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์

๑.๓.๓ ขอบเขต ด้านบุคคล ผู้วิจัยได้จัดแบ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์ออกเป็นฝ่ายดังนี้ คือ ฝ่ายผู้พยากรณ์คือ “โหร” หรือ “หมอดู” กับฝ่ายผู้มารับการพยากรณ์ และบุคคลทั่วไปในสังคมที่มีโหราศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง และมีการนำไปใช้ ตามความเชื่อ ของแต่ละบุคคล ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะศึกษาถึงผลของคำพยากรณ์ที่มีต่อบุคคล รวมถึงการประยุกต์ข้อมูลที่ได้จากการพยากรณ์ อันเป็นแนวทางในการทำให้เกิดการพัฒนาทัศนคติ (Attitude) ของการดำเนินชีวิต ให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเอง และต่อสังคมรอบด้าน

๑.๔ กรอบแนวคิด และขบวนการวิจัย

การวิจัยนี้ต้องการที่จะนำเสนอ หลักกรรมทางพระพุทธศาสนาเถรวาท และการพยากรณ์ ตามหลักวิชาโหราศาสตร์ไทยว่า มีความสอดคล้องกันเช่นไร

๑.๔.๑ องค์ประกอบในการอ่านคำพยากรณ์ตามรูปดวงชาตาที่ปรากฏขึ้นตามหลักวิชาโหราศาสตร์นั้นมี ตัวบุคคลผู้ให้คำพยากรณ์หรือที่เรียกว่า “หมอดู” กับผู้มารับการพยากรณ์ หลักการในการอ่านแผนที่ดวงชะตานั้นเป็นวิธีเฉพาะทางสำหรับวิชาโหราศาสตร์ ที่อาศัยการโคจรของดวงดาวในระบบสุริยะจักรวาลนี้ กับหลักวิชาในการคำนวณตำแหน่งของดวงดาวบนท้องฟ้า ที่มีเชิงมุมสัมพันธ์กับดวงชะตาของบุคคล สถานที่ เมือง และประเทศ ผู้พยากรณ์จะต้องมีทัศนคติที่ดีในการประมวลผล ออกมาเป็นคำพยากรณ์ มีจริยธรรม ที่จะนำหลักวิชาไปใช้ในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตัวบุคคล สภาพสังคม และสถานที่ เป็นการสื่อสารสองทาง คือทั้งผู้ที่อ่านดวงชะตา และผู้ที่เป็นเจ้าของดวงชะตา จะต้องปรับทัศนคติให้ตรงกัน ประโยชน์จึงจะเกิด

๑.๔.๒ ในทางพระพุทธศาสนาองค์ประกอบของกรรม คือ การกระทำ อันประกอบด้วยเจตนาของบุคคล ทั้งการกระทำดี ที่เรียกว่า กุศลกรรม และกระทำไม่ดี ที่เรียกว่า อกุศลกรรม ผลแห่งการกระทำนี้ จะถูกเก็บสะสมไว้ในภวังคจิต อันเป็นตัวชี้้นำให้บุคคลไปสู่ในภพภูมิต่างๆ กันตามกรรมที่ตนเป็นผู้กระทำไว้ เพราะในภาวะก่อนดับจิตนั้น ประสาทสัมผัสภายใน จะหยุดการรับรู้อารมณ์จากภายนอก คงมีแต่ภวังคจิตเท่านั้น ที่ทำงานอย่างต่อเนื่อง สัมผัสกับอารมณ์ หรือผลกระทบต่างๆ ที่ตนเป็นผู้กระทำ ภาพกรรมในอดีตจะปรากฏเด่นชัดในจิต เมื่อจิตดับดับ ปฏิสนธิจิตเกิด พลังกรรมที่ถูกส่งทอดมาเป็นมรดกก็จะถูกเก็บไว้ในจิตดวงนี้ แต่เป็นร่างกายใหม่ ภพภูมิใหม่สืบไป

ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงการสร้างกรรมไว้ในอดีต แล้วได้รับผลแห่งกรรมนั้น ตัวอย่างที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ พระองค์จุลิมล แม้จะสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว แต่ผลของกรรมที่เคยฆ่าคนมามากมาย เมื่อท่านไปบิณฑบาต ก็ถูกก้อนหิน ท่อนไม้ขว้างปา ให้ได้รับบาดเจ็บ โลหิตไหล มีสังขารวิบากดวีนมาเฝ้าพระผู้มีพระภาค พระพุทธองค์ตรัสว่า “เธอจงอดกลั้นไว้เถิดพราหมณ์ เธอได้เสวยวิบากกรรมซึ่งเป็นเหตุให้เธอหมกหม้อยู่ในนรกหลายปี หลายร้อยปี หลายพันปีท่านได้ในปัจจุบันนี้แล้ว”^{๒๖}

๑.๔.๓ องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างพระพุทธศาสนา และการพยากรณ์ตามหลักวิชาโหราศาสตร์คือ บุคคล ในทางพระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนให้รู้จักหลักของกรรมอันเนื่องมาจากการกระทำของบุคคลที่ไม่มีสิ่งใดมาเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนในวิชาโหราศาสตร์ มีบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้พยากรณ์ และบุคคลที่เป็นเจ้าของดวงชะตา ซึ่งไม่สามารถเปลี่ยนแปลงแผนที่ หรือดาวกำเนิดของตนเองได้เช่นกัน บุคคลในโลกนี้ มีอัตราการเกิดในวัน, เดือน,

^{๒๖} ม.ม. (ไทย) ๑๓/๓๕๒/๔๓๐

ปี และเวลาเดียวกัน เป็นล้านคน แต่ไม่ได้หมายความว่าทุกคนจะมีชีวิตที่ดี รุ่งเรือง หรือ ตกต่ำ ยากจน เหมือนกันหมด แต่ละคนจะมีความแตกต่างกันไป มากบ้าง น้อยบ้าง สิ่งที่สามารถอธิบายได้ ก็คือ ผลของกรรม ที่สั่งสมมาต่างกัน ดังนั้น การพยากรณ์ดวงชะตา คือ การอ่านแผนที่ของกรรมนั่นเอง ผู้ทำหน้าที่พยากรณ์ จึงต้องมีจรรยาบรรณที่ดีในการพูด เพื่อก่อประโยชน์ และไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายทั้งต่อตัวเจ้าของดวงชะตา หรือต่อสภาพของสังคม

๑.๔.๔ องค์ประกอบที่ว่าด้วยหลักกรรมในทางพระพุทธศาสนา และการพยากรณ์ในหลักของวิชาโหราศาสตร์ มีส่วนที่สัมพันธ์กัน คือ บุคคลเป็นผู้กระทำ ดังนั้นหากมีการสังเคราะห์ผลที่ดีในหลักการของการให้คำพยากรณ์ ที่สอดคล้องกับหลักกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท รูปแบบของคำพยากรณ์นั้น จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของบุคคล ตามแผนภูมิ ดังนี้

กรอบแนวคิด

๑.๕ ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๑.๕.๑ เพื่อให้ทราบองค์ประกอบของการพยากรณ์ตามหลักวิชาโหราศาสตร์ไทย
- ๑.๕.๒ เพื่อให้ทราบถึงหลักกรรมในพระพุทธานุญาต
- ๑.๕.๓ เพื่อให้ทราบถึงการสังเคราะห์ข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างการพยากรณ์และการให้ผลของกรรม

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๖.๑ **โหราศาสตร์** ในความหมายของงานวิจัยนี้ วิชาที่ว่าด้วย การพยากรณ์และการทำนายโชคชะตาของบุคคล รวมไปถึงเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเมือง ในประเทศ ในภูมิภาคต่างๆ ของโลกโดยอาศัยการโคจรของดาวพระเคราะห์ ณ เวลานั้นเป็นองค์ประกอบ

๑.๖.๒ **โหราจารย์** หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญ วิชาโหราศาสตร์และสามารถถ่ายทอดความรู้ทางโหราศาสตร์ให้แก่ผู้ที่สนใจได้

๑.๖.๓ **การพยากรณ์** มีความหมาย ๒ ประการ

ก. **ความหมายของการพยากรณ์ในพระไตรปิฎก** มีความหมาย คือ ทำให้แจ้ง เช่น การทำนายอนาคตของ พระโพธิสัตว์

ข. **ความหมายของการพยากรณ์ในโหราศาสตร์** คือ การคาดการณ์ การทำนายถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะเกิดขึ้นในช่วงเวลาต่างๆ กันโดยอาศัยความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการเคลื่อนที่ของดวงดาวมาประกอบ เพื่อเป็นประโยชน์ในการช่วยการตัดสินใจในกิจการนั้นๆ

๑.๖.๔ **หมอดู** หมายถึง ผู้ที่พยากรณ์ชะตาชีวิตโดยใช้วิชาพยากรณ์อื่นที่มีใช้โหราศาสตร์ ซึ่งมีอยู่หลายแขนงด้วยกัน เช่น เลข ๗ ตัว, เลขศาสตร์, ไพ่ยิปซี, ไพ่ป๊อก, ลายเซ็น, ลายมือ ฯลฯ

๑.๖.๕ **เวลาตกฟาก** หมายถึง เวลาเกิดของบุคคลเพื่อนำมาประกอบในการวางลัคนา

๑.๖.๖ **ลัคนา** หมายถึง การตัดการโคจรของดาวพระเคราะห์ ณ จุดกำหนด ถ้าเป็นบุคคลก็หมายถึง จุดที่ผู้นั้นถือกำเนิดมาใน วัน, เดือน, ปี, สถานที่ และ เวลา เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพยากรณ์

๑.๖.๗ **พื้นดวงกำเนิด** หมายถึง การวางรูปดวงชะตา โดยอาศัยตำแหน่งการโคจรของดาวพระเคราะห์ ที่ประจำอยู่ในราศีต่างๆ ในขณะที่บุคคลถือกำเนิดขึ้นมา

๑.๖.๘ **ชะตาชีวิต** หมายถึง แนวโน้มของเหตุการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้น ในแต่ละช่วงเวลาของชีวิต โดยการแปลความหมายจากดาวพระเคราะห์ในพื้นดวงกำเนิด และดวงจร ตามหลักของโหราศาสตร์

๑.๖.๙ **กรรม** หมายถึง การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา หรือการกระทำที่เป็นไปด้วยความตั้งใจ ถ้าเป็นการกระทำที่ไม่มีเจตนา ก็ไม่เรียกว่าเป็นกรรมในความหมายทางธรรม

๑.๖.๑๐ การให้ผลของกรรม จำแนกเป็น ๑๒ ประการ ๓ หมวด คือ

หมวดที่ ๑ กรรมให้ผลตามเวลา ๔ ประการ

หมวดที่ ๒ ให้ผลตามหน้าที่ ๔ ประการ

หมวดที่ ๓ ให้ผลตามความแรง ๔ ประการ

๑.๗ ทบพวนเอกสารและงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๗.๑ เอกสารที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้ คือ

๑) หลวงวิศาลดรุณกร (อ้น สาริกบุตร) กล่าวไว้ในคัมภีร์โหราศาสตร์ไทยมาตรฐาน ฉบับสมบูรณ์ถึงความรู้ทางโหราศาสตร์ ตั้งแต่ความรู้ทางดาราศาสตร์ อันประกอบด้วย การเคลื่อนที่ของดวงดาว การโคจร ของโลก ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ตลอดถึงดาวพระเคราะห์ และดาวนักษัตร ที่ประจำอยู่ในแต่ละราศี การคำนวณตามระบบสุริยยาตร์ของวิชาโหราศาสตร์ไทย การแบ่งเวลาของจักรราศี ตามการเคลื่อนที่ของดวงอาทิตย์ ซึ่งจะมีมิติของเวลาที่แตกต่างกัน เป็นบาท ยาม ทุ่ม โมง เป็นอันโตนาที มหานาที และพหินาที เป็นต้น นอกจากนั้น ยังมีความรู้ในการคำนวณหา อัตตาเถลิงศก การคำนวณสงกรานต์ และการคำนวณปฏิทินทางโหราศาสตร์ การคำนวณการวางดวงโหราศาสตร์ชั้นสูง คือดวงพิชัยสงคราม ซึ่งเป็นดวงที่เมื่อเฉลิมรูปขึ้นแล้วจะเป็นสิริมงคลสูงสุด สำหรับบุคคล หรือสำหรับกิจกรรมที่จะประกอบในแต่ละคราว เช่น ดวงพิชัยสงครามของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ในคราวที่ทรงกระทำยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราชา และทรงได้ชัยชนะ เป็นหนังสือที่รวบรวมความรู้ทางโหราศาสตร์ได้อย่างสมบูรณ์ตามหลักของคัมภีร์สุริยยาตร์^{๒๗}

๒) อาจารย์ เทพย์ สาริกบุตร กล่าวไว้ในคัมภีร์โหราศาสตร์ปริทัศน์ถึงความรู้ในเรื่องของ จักวาล เอกภพ, การแบ่งท้องฟ้าที่นำมาเชื่อมโยงกับวิชาโหราศาสตร์ มีดังต่อไปนี้

โหราศาสตร์ปริทรรศน์ ภาค (๒) ครหวินิจฉัย จะกล่าวถึงเรื่องของดาวพระเคราะห์ ในระบบสุริยะจักรวาลที่เกี่ยวข้องกับวิชาโหราศาสตร์อย่างกระชับ ชัด ตั้งต้นจากประวัติและวิธีการโคจรดาวพระเคราะห์ที่มีความสัมพันธ์กัน โดยอาศัยความรู้ในทางดาราศาสตร์มาประกอบการจัดแบ่งดาวพระเคราะห์ออกเป็น ดาวพระเคราะห์วงนอก ดาวพระเคราะห์วงใน ดาวคู่มิตร, คู่ธาตุ, คู่สมพล, คู่ศัตรู คุณสมบัติของดาวพระเคราะห์ ประกอบกับการโคจรที่ปกติ การโคจรที่ไม่ปกติ เช่นโคจรถอยหลัง (พักร) การโคจรเร็ว (เสริด) การโคจรนิ่งอยู่กับที่ (มณฑ) แทบจะไม่มีค่าขององศา และลิปดาที่เคลื่อนไป ในลักษณะการโคจรแต่ละอย่างนั้นจะส่งผลในรูปแบบต่างๆ กัน^{๒๘}

^{๒๗} หลวงวิศาลดรุณกร (อ้น สาริกบุตร), คัมภีร์โหราศาสตร์ไทยมาตรฐานฉบับสมบูรณ์, (กรุงเทพมหานคร: อินเทอร์เน็ต, ๒๕๔๐), หน้า ๑๓- ๒๐.

^{๒๘} เทพย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ปริทรรศน์ (ภาค ๒ ครหวินิจฉัย), (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนการพิมพ์, ๒๕๑๑), หน้า ๑๔-๑๕.

โหราศาสตร์ปรัทศน์ ภาค (๔) ภาววินิจฉัย เป็นการแบ่งท้องฟ้าออกเป็น ๑๒ ส่วน กำหนดให้เป็นอาณาเขตของเรือนชาตา โดยเริ่มจากตัวเจ้าชาตา, การเงิน, พี่-น้องวงศ์ญาติ บุตรหลาน บริวาร, อุปสรรค ปัญหา, โรคภัยไข้เจ็บ, คู่ครอง คนรัก, ความสำเร็จ, เกียรติยศความวิบัติ และความตาย เมื่อดาวพระเคราะห์โคจรเข้าสู่เรือน (ภพ) ใด คุณภาพของดาวพระเคราะห์ เป็น ศุภะเคราะห์ โคจรในอัตราปกติ เป็นดาวคู่มิตร, คู่ธาตุ ต่อกัน ย่อมส่งผลดีต่อเจ้าชาตาในขณะนั้น ในทางตรงข้าม หากดาวพระเคราะห์ที่โคจรเข้าสู่เรือนชาตาเป็นบาป พระเคราะห์เป็นดาวคู่ศัตรูต่อกัน อัตราการโคจรผิดปกติ ผลร้าย หรือเหตุการณ์ที่ไม่ดี สิ่งนี้นักโหราศาสตร์ไม่ถึงยอมเกิดขึ้นกับเจ้าชาตาเช่นกัน^{๒๙}

โหราศาสตร์ปรัทศน์ ภาคจันทรวินิจฉัย เป็นการศึกษาเฉพาะในเรื่องของพระจันทร์ เพราะพระจันทร์เป็นดาวดวงเดียวในระบบโหราศาสตร์ที่โคจรผ่านกลุ่มดาวฤกษ์ต่างๆ ทั้ง ๒๗ กลุ่ม ในระยะเวลา ๑ เดือน อัตราการโคจรของพระจันทร์จะเร็วกว่าพระเคราะห์องค์อื่นๆ ทั้งหมด คือโคจร ๑ ราศี (๑ เรือนชาตาบุคคล) ใช้เวลาประมาณ ๒ วันครึ่ง ผลของการปรากฏของเรื่องราวเกี่ยวกับพระจันทร์จึงมีมากกว่าดาวพระเคราะห์องค์อื่นๆ การเปลี่ยนดิถีของพระจันทร์ (ขึ้น-แรม) ในแต่ละวัน จะส่งผลในการเปลี่ยนฤกษ์ล่าง ที่จะใช้ประกอบในการวางฤกษ์ เมื่อพระจันทร์ พระอาทิตย์ และโลก โคจรมาอยู่ในระนาบเดียวกัน ย่อมทำให้เกิดปรากฏการณ์บนท้องฟ้าที่สำคัญคือ สุริยุปราคา และ จันทรุปราคา ซึ่งมีผลต่อพื้นที่ ประเทศ ที่แนวอุปราคาพาดผ่าน การเกิดภัยธรรมชาติ น้ำท่วม ภัยแล้ง แผ่นดินไหว การเกิดอัคคีภัย ฯลฯ ล้วนมีผลมาจากแนวคราสของอุปราคา ในดวงชะตา ของบุคคลก็เช่นกัน ถ้าอุปราคาเกิดขึ้นในภพใดของเรือนชะตา ย่อมส่งผลถึงเรื่องราวที่เกี่ยวข้องในภพ นั้น เช่น อุปราคาเกิดในภพการเงินของเจ้าชะตา เหตุการณ์ที่ควรระมัดระวังในช่วงนั้น คือ เรื่องเกี่ยวกับความเสียหายทางการเงินและทรัพย์สิน^{๓๐}

๓) พลตรีบุญนาททองเนียม และ พันเอก(พิเศษ)เอื้อน มนเทียรทอง กล่าวไว้ในคัมภีร์ สุริยาตร์ศิวาคมถึงความรู้ในเรื่องฤกษ์ การวางฤกษ์เพื่อใช้ในการประกอบการมงคล เช่น การวาง พระฤกษ์ในการยাত্রาทัพ ขององค์สมเด็จพระนเรศวรมหาราช หรือการวางพระฤกษ์ฝังเสาหลักเมือง กรุงเทพมหานคร ความหมายของฤกษ์ และการนำฤกษ์มาใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมในแต่ละกิจการ นอกจากนั้นยังประกอบด้วยความรู้ในการคำนวณดวงพิชัยสงครามซึ่งจัดเป็น การคำนวณดวงชั้นสูง ในทางโหราศาสตร์ไทย^{๓๑}

^{๒๙} เทพย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ปรัทศน์ (ภาค ๔ ภาววินิจฉัย), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เพ็ญอักษร, ๒๕๑๕), หน้า ๓๙-๔๒.

^{๓๐} เทพย์ สาริกบุตร, โหราศาสตร์ปรัทศน์ (จันทรวินิจฉัย ฉบับมาตรฐาน), (กรุงเทพมหานคร: อุตสาหกรรมกรพิมพ์, ๒๕๑๓), หน้า ๑๑๕- ๑๑๗.

^{๓๑} พลตรี บุญนาท ทองเนียม, พันเอก (พิเศษ) เอื้อน มนเทียรทอง, คัมภีร์สุริยาตร์ศิวาคม, (กรุงเทพมหานคร: ๔๔๓ อาคาร ชลนิเวศน์ ถนนประชาชื่น, ๒๕๒๖), หน้า ๑๙๔.

๑.๗.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้มี ๒ ประเภทคือ ที่เกี่ยวกับโหราศาสตร์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการศึกษาบทบาทด้านต่าง ๆ ที่โหราศาสตร์มีต่อสังคม และที่เกี่ยวกับเรื่องเสรีภาพในพุทธศาสนาสรุปผลการวิจัยต่าง ๆ ได้ดังนี้

๑) พระมหาประคัตต์ อคฺคปญฺโญ (ชังแสง) ได้ทำวิจัยเรื่อง“ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทย”งานวิจัยนี้ ได้ศึกษาเรื่องความเชื่อของชาวไทยในเรื่องโหราศาสตร์ ได้ศึกษาเรื่องประวัติและวิวัฒนาการของโหราศาสตร์ไทยมีตัวอย่างการทำนายทายทักในพระไตรปิฎก งานวิจัยยังได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างโหราศาสตร์กับดวงดาว ปรัชญาและจิตวิทยา รวมทั้งประโยชน์ของโหราศาสตร์นอกจากนั้นมีการศึกษาในเรื่องของกรรมตามหลักพุทธศาสนาอำนาจและอิทธิพลของดวงดาวและกรรมในชีวิตมนุษย์ตลอดจนพิธีกรรมที่เกี่ยวกับโหราศาสตร์ของชาวพุทธไทย ในปัจจุบันผลการศึกษางานวิจัยนี้พบว่าชาวพุทธไทยในปัจจุบันเชื่อโหราศาสตร์และกฎแห่งกรรมไปพร้อมๆ กันในขณะที่ยังเชื่อว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงสอนไว้แต่ก็ยังมีความเชื่อในเรื่องโหราศาสตร์โดยใช้ประกอบในการตัดสินใจก่อนที่จะดำเนินกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง^{๓๒}

๒) พระมหาสมคิด เลือกะ ได้ทำวิจัยเรื่อง “จริยธรรมในอาชีพโหราจารย์” ในงานวิจัยนี้ กล่าวถึงบทบาทของโหราจารย์ไว้ ๕ ประการ คือ ๑) ส่งเสริมสุขภาพจิตทำให้ผู้รับบริการคลายกังวล ได้ ๒) แนะนำอาชีพ ตามศักยภาพของบุคคล ๓) เป็นครูหรือผู้นำทาง ชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิต ที่ถูกต้อง ๔) ให้คำปรึกษาด้านสุขภาพทั้งทางกายและจิตใจ และ ๕) เป็นผู้เผยแผ่ศาสนาในกรณีที่ผู้ทำนายเป็นพระก็สามารถแทรกหลักธรรมเข้าไปได้ด้วยบทบาทที่มีผลต่อคนในสังคมดังนี้ ทำให้โหราจารย์ได้รับการยอมรับ สามารถแนะนำผู้ใช้บริการในการปฏิบัติตัวและการดำเนินชีวิต นอกจากหลักโหราศาสตร์แล้ว โหราจารย์จะต้องมีหลักธรรมมาใช้ประกอบกับการทำนายด้วย โดยเฉพาะหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต ได้แก่ อิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ สังคหวัตถุ ๔ อคติ ๔ เหล่านี้คือ คุณธรรมพื้นฐานของโหราจารย์ นอกจากนี้พระมหาสมคิดยังได้กล่าวว่า การปกปิดความลับของผู้ใช้บริการ และการบอกความจริงเป็นจริยธรรมของโหราจารย์ แต่ก็มีข้อห้ามที่ไม่ควรทำนายคือ ห้ามทำนายว่าคู่สามีภรรยาดวงไม่สมพงศ์กัน ห้ามทำนายเรื่องความตาย และห้ามทำนาย

^{๓๒} พระมหาประคัตต์ อคฺคปญฺโญ (ชังแสง), “ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์กับกฎแห่งกรรมของชาวพุทธไทย”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๑๑๔.

ว่าบุตรธิดาพึงได้หรือไม่ได้ สามข้อนี้ดูจะเป็นจรรยาบรรณโหรมาตั้งแต่โบราณ ที่ท่านห้ามไว้ เนื่องจากคำทำนายนั้นบางครั้งก็ถูกต้อง บางครั้งก็ผิดพลาด^{๓๓}

๓) **ไพโรจน์ รุจิณชัยกุล** ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้รับบริการจากหมอ : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้มารับบริการจากหมอของสมาคมโหราศาสตร์แห่งประเทศไทย” งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า คนไปหาหมอเพราะอยากรู้อนาคตมากที่สุดคาดหวังว่าเมื่อมาหาหมอแล้วทำให้สบายใจมากขึ้นคนส่วนใหญ่เมื่อมีปัญหาจะไม่ไปรับบริการจากหน่วยงานสังคมสงเคราะห์เพราะไม่เชื่อว่าหน่วยงานดังกล่าวจะช่วยเหลืออะไรได้เมื่อมีปัญหาคนส่วนใหญ่จะเลือกปรึกษาคนใกล้ชิดก่อน รองลงมาคือปรึกษาหมอดูส่วนนักสังคมสงเคราะห์จิตเวชอยู่อันดับสุดท้าย จากงานวิจัยยังพบว่า คนจะดูหมอ เรื่องการทำงาน เรื่องคู่ครองและการศึกษาเป็นประเด็นสำคัญ แม้งานวิจัยนี้จะทำไว้นานแล้วแต่ก็ยังมีข้อมูลที่เป็นจริงอยู่คือ เมื่อคนมีปัญหาที่ปรึกษาคนใกล้ชิด ไม่ได้แล้วมักจะไปพึ่งหมอดูสมัยนี้มีนักจิตวิทยาให้คำปรึกษาคนไทยก็ไม่นิยมใช้บริการ เพราะมีทัศนคติที่ไม่ดีกับคนที่ไปหาจิตแพทย์

ในการดูหมอเพราะเรื่องเหล่านี้มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตจากงานวิจัยนี้ทำให้เห็นว่าหมอดูมีบทบาทสำคัญในการให้คำปรึกษา ถ้าหมอดูมีความรู้ที่ถูกต้องในศาสตร์การทำนายและมีความรู้ในสังขธรรมการดำเนินชีวิตย่อมจะแนะนำผู้ใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงข้ามถ้าหมอดูไม่มีความรู้ที่ถูกต้องในการทำนาย และการให้การปรึกษาอีกทั้งมีความเชื่อที่ผิดหลักความจริงตามธรรมชาติย่อมแนะนำให้ผู้ใช้บริการไปสู่ความเดือดร้อนในที่สุด

การที่หนังสือพิมพ์รายวันและนิตยสารมีคอลัมน์เกี่ยวกับโหราศาสตร์และข่าวการทำนายดวงเมืองหรือดวงบุคคลสำคัญได้รับความสนใจมีการพูดถึงกันอย่างกว้างขวางพอจะสะท้อนให้เห็นว่าการทำนายทายทักเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยกิจกรรมที่สำคัญต่อชีวิตของคนไทยล้วนเกี่ยวข้องกับโหราศาสตร์ เช่น การหาฤกษ์แต่งงาน การกำหนดวันเปิดกิจการใหม่ หรือการตัดสินใจปัญหาสำคัญ เป็นต้น บุคคลหลากหลายอาชีพทุกระดับชั้น ทุกเพศทุกวัย จากชาวบ้านหาเช้ากินค่ำ ชนชั้นกลาง จนถึงผู้นำระดับประเทศ จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าโหราศาสตร์มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมไทย ปัจจุบันโดยจะรู้สึกตัวหรือไม่ก็ตาม จะเชื่อหรือไม่ก็ตาม แม้เราจะไม่เชื่อคนรอบข้างเราก็อาจจะเชื่อหรืออาจกล่าวได้ว่า การทำนายทายทักเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดพลวัตในสังคมไทย^{๓๔}

^{๓๓} พระมหาสมคิด เสือกะ, “จริยธรรมในอาชีพโหราจารย์”, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๓), หน้า ๑๔๙.

^{๓๔} ไพโรจน์ รุจิณชัยกุล, “การศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้มารับบริการจากหมอ”, วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๑๘๐.

๔) **सानิต ศิริวิศิษฐ์กุล** ได้ทำวิจัยเรื่อง “หมอดู : กระบวนการสร้างตัวตนและความสัมพันธ์ทางสังคม” ผลการศึกษาในงานวิจัยนี้พบว่าลักษณะของวิชาโหราศาสตร์ดั้งเดิมมีลักษณะเป็นศาสตร์บริสุทธิ์ไม่เกี่ยวข้องกับศาสนาและไสยศาสตร์แต่โหราศาสตร์ในสังคมไทยมีพิธีกรรมมาเกี่ยวข้องด้วย เนื่องจากความเชื่อของหมอดูแต่ละคนไม่เหมือนกัน โดยความเชื่อดังกล่าวจะถูกสวดแทรกในกระบวนการการทำนายนอกจากนั้นความเชื่อและความคาดหวังของผู้รับบริการและสถานการณ์ในสังคมที่บุคคลนั้นเผชิญอยู่มีผลกับความเชื่อต่อคำพยากรณ์ของหมอดูและทัศนคติต่อโหราศาสตร์ งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า คำทำนายของหมอดู ย่อมประกอบไปด้วยความเชื่อทัศนคติต่อโลกและชีวิตของหมอดู บุคคลมีความเชื่ออย่างไรย่อมต้องแนะนำบุคคลอื่นอย่างนั้น ดังนั้นความเข้าใจสังขรณ์ชีวิตของหมอดูย่อมจะเป็นแนวทางการให้คำปรึกษาไปสู่การแก้ปัญหาที่ถูกต้อง ^{๓๕}

๕) **พระมหาธนกร สุขเสริม** ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องกรรมและการเกิดใหม่ใน คัมภีร์พระสุตตันตปิฎก และคัมภีร์อุปนิษัต” ไว้ว่า “ชีวิตคนในสังคมแตกต่างกันไปตามอิทธิพลของกรรม บางคนไม่ว่าจะทำงานอะไรก็สำเร็จไปทุกอย่าง บางคนแม้จะพยายามทำสักปานใดแต่ก็ยังล้มเหลว บางคนชีวิตเต็มไปด้วยความสุข แต่บางคนกลับเต็มไปด้วยความทุกข์ทรมาน บางครั้งแทบจะหาความดีไม่ได้เลย บางคนมั่งมี บางคนก็ยากจน ความแตกต่างดังกล่าวมานี้ ถือว่าเกิดขึ้นจากกรรม หรือการกระทำของตนเอง ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “กมฺมสฺส เต วิภคตี ยทิทํ หีนปฺปณฺนิตาย” กรรมย่อมจำแนกสัตว์ คือให้ทรมาน และ ประณิต สะท้อนให้เห็นว่า คนเราจะดีหรือชั่ว ขึ้นอยู่กับการกระทำของตนเองเป็นหลัก ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอำนาจภายนอก เทพเจ้า หรือ ชาติตระกูลสูงแต่อย่างไร กรรมเท่านั้นเป็นเครื่องตรวจสอบ หรือวัดคุณภาพของคนในสังคม ^{๓๖}

๖) **พระมหาญญยุทธ ธีรธมฺโม (พลมน)** ได้ทำวิจัย เรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องดาราศาสตร์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา” ผลจากการทำวิจัยให้ผลในด้านแนวคิดด้านดาราศาสตร์ในพระพุทธศาสนา และ แนวคิดด้านดาราศาสตร์ในสังคมไทย เพื่อนำรูปแบบมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมปัจจุบัน มี ๔ ด้านคือ (๑) การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านกาย คือใช้แสงจากดาวฤกษ์มาเชื่อโรค (๒) การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ คือการนำแสงจากดาวฤกษ์ และแสงสะท้อนจากดาวเคราะห์มาเป็นอุปกรณ์ ในการปฏิบัติธรรม (๓) การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสังคม คือการใช้ดาวฤกษ์มาอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคม และการ

^{๓๕} สานิตศิริวิศิษฐ์กุล, “หมอดู : กระบวนการสร้างตัวตนและความสัมพันธ์ทางสังคม”, **วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา**, (คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๕), หน้า ๒๑๖.

^{๓๖} พระมหาธนกร สุขเสริม, “การศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดเรื่องกรรม และการเกิดใหม่ในคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก และคัมภีร์อุปนิษัต”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (สาขาวิชาภาษาสันสกฤตภาควิชาภาษาตะวันออก: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๑), หน้า ๑.

จัดระเบียบสังคม มีการกำหนดเทศกาลตามฤดูกาล (๔) การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้าน ทศนคติ คือการสร้างความเข้าใจในเรื่องของดวงดาวที่สัมพันธ์กับมนุษย์เพื่อให้เกิด สติปัญญา^{๓๗}รู้เท่าทัน

จากการทบทวนงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ในส่วนที่เกี่ยวกับโหราศาสตร์ยังไม่มียานวิจัยใดที่วิเคราะห์หลักการของโหราศาสตร์อย่างละเอียด และมีเหตุผล เพียงแต่ยอมรับศาสตร์โบราณนี้มาใช้ โดยไม่ได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของโหราศาสตร์ ที่สำคัญไม่มีงานวิจัยใดวิเคราะห์โหราศาสตร์ในเชิงเปรียบเทียบกับ การให้ผลของกรรม คำพยากรณ์จะเกิดขึ้นจริงหรือไม่ มีสาเหตุมาจากอะไร จะสามารถหลีกเลี่ยงเหตุการณ์นั้นได้หรือไม่

อีกประการหนึ่ง ประโยชน์ส่วนใหญ่ที่ผู้คนที่ต้องการจากโหราศาสตร์ คือการรู้อนาคตและต้องการรู้เรื่องนอกตัวหรือเรื่องภายนอก เช่น เรื่องคู่ครอง เรื่องอาชีพเรื่องการศึกษา เรื่องสุขภาพ เป็นต้น การใช้เพื่อประโยชน์ในการรู้อุปนิสัยและศักยภาพของตนยังมีน้อย ยิ่งการดูจุดอ่อนภายในของตัวเองเพื่อการพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นดูจะไม่ค่อยเป็นที่สนใจ ผู้วิจัยเห็นว่า การทำให้เข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น คือประโยชน์ที่มีคุณค่าของโหราศาสตร์ การรู้และเข้าใจสถานะที่เป็นอยู่ในปัจจุบันย่อมมีประโยชน์กว่าการรู้อนาคตที่ไม่แน่นอน

๑.๘ วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดระเบียบวิธีวิจัย หรือ กระบวนการวิจัย (methodology) เป็นกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และสัมภาษณ์ อันประกอบไปด้วย

๑.๘.๑ การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research)

๑.๘.๑.๑ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ (primary source) ได้แก่ พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑.๘.๑.๒ ศึกษาข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ (secondary source) ได้แก่ อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา ปกรณ์วิเสส รวมถึงตำราและคัมภีร์อื่นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

๑.๘.๒ การสัมภาษณ์ (interview) ผู้ศึกษาได้แบ่งกลุ่มผู้ทำการสัมภาษณ์ ออกเป็น บุคคลผู้ที่มีความรู้ทางโหราศาสตร์ และพระเถรานุเถระชั้นผู้ใหญ่ จำนวน ๑๐ รูป/คน เพื่อที่จะได้มุมมองของแนวความคิดในด้านการพยากรณ์ด้วยวิชาโหราศาสตร์ และหลักของกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทว่ามีความเหมือน หรือแตกต่างกันเช่นไร โดยได้กำหนดให้มีกระบวนการวิจัย (methodology) ด้วยการออกแบบโครงสร้างของคำถามที่สามารถนำไปใช้ในการสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง หรือ

^{๓๗} พระมหายงยุทธ ธีรธมโม (พลม้น), “ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการประยุกต์ใช้แนวคิดเรื่องดาราศาสตร์ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา”, *พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต*, (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖)

การสัมภาษณ์แบบชี้นำ (guided interview) กล่าวคือ เป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่มีความยืดหยุ่น และเปิดกว้าง หรือมีการนำคำสำคัญ (keywords) มาใช้ในการประกอบในการชี้นำคำสัมภาษณ์ มีการร่างข้อคำถามที่มีลักษณะปลายเปิด ที่มีคำสำคัญพร้อมลักษณะของคำถามที่มีความยืดหยุ่น พร้อมทั้งจะปรับเปลี่ยนให้มีความสอดคล้องกับผู้ที่ให้สัมภาษณ์แต่ละบุคคลมีรายนาม ดังต่อไปนี้

๑) พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ) รองอธิการบดีมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในด้านวิชาการทุกสาขา

๒) พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) เจ้าอาวาสวัดราชโอรสารามกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสภามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓) พระสาสนโสภณ (พิจิตร ฐิตวณโณ) เจ้าอาวาส วัดโสมนัสวิหาร

๔) พระราชธรรมนิเทศ (พยอมกุल्याโณ) เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว ประธานมูลนิธิวัดสวนแก้ว เป็นพระนักเทศน์ที่ได้รับความนิยม และยกย่องจากประชาชนมากที่สุด

๕) ศาสตราจารย์พิเศษจำนงค์ ทองประเสริฐ ราชบัณฑิตสาขาตรรกศาสตร์ ประจำราชบัณฑิตสถาน เป็นผู้ทรงคุณวุฒิทั้งในทางพระพุทธศาสนา และทางวิชาการ

๖) ผศ.ร.ท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ ที่ปรึกษาโครงการหลักสูตรพธ.ม.สาขาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเป็นผู้ที่ได้ศึกษาในด้านความรู้ทางโหราศาสตร์อย่างดี

๗) ผศ.ดร.แม่ชี กฤษณา รักษาโณ ผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

๘) อาจารย์ ดร.ภิญโญ พงศ์เจริญ นายกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ, ประธานมูลนิธิพระอุดมศีลคุณ (เสริม สุวฑฺฒโน), The Great Astrologer Of Asia 2011, เป็นผู้ที่มีความรู้ และความชำนาญทางโหราศาสตร์

๙) อาจารย์ พลตรี บุนนาค ทองเนียม เป็น นักโหราศาสตร์ และเป็นผู้เขียนตำราเรียนเกี่ยวกับวิชาโหราศาสตร์ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้

๑๐) อาจารย์ พันเอก สุชาติ ศุภประเสริฐ อดีตนายกสมาคมโหราศาสตร์นานาชาติ เป็นนักโหราศาสตร์ที่มีความรู้ทางด้านนี้เป็นอย่างดี

๑.๘.๓ รวบรวม เรียบเรียง วิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลจากเอกสาร

๑.๘.๔ สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

๑.๙ ประโยชน์ที่จะได้รับ

๑.๙.๑ ประโยชน์ที่เป็นผลจากการวิจัยโดยตรง คือการได้ทราบถึงประวัติความเป็นมาและการพัฒนาความรู้ของวิชาโหราศาสตร์ ในด้านการพยากรณ์ที่มีมาในแต่ละอารยธรรม ที่มีความถูกต้อง หรือมีการคลาดเคลื่อนตามเหตุ ปัจจัยในแต่ละเหตุการณ์ สิ่งสำคัญในการวิจัยนี้คือคำพยากรณ์จากนักพยากรณ์ที่มีความสัมพันธ์กับกฎแห่งกรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท ทำให้ได้ทราบถึงหลักการและการให้ผลของกรรม อันหมายถึงการกระทำอันประกอบด้วยเจตนา ทั้งที่เป็นกุศล และ อกุศลของบุคคล

๑.๙.๒ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการนำคำพยากรณ์มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ ด้วยการนำผลของงานวิจัยนี้ คือความสัมพันธ์ของคำพยากรณ์ กับกฎแห่งกรรมมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเป็นทางเลือกในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญ มีความเข้าใจในหลักการของกรรมที่ถูกต้องอันนับเป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับบุคคล